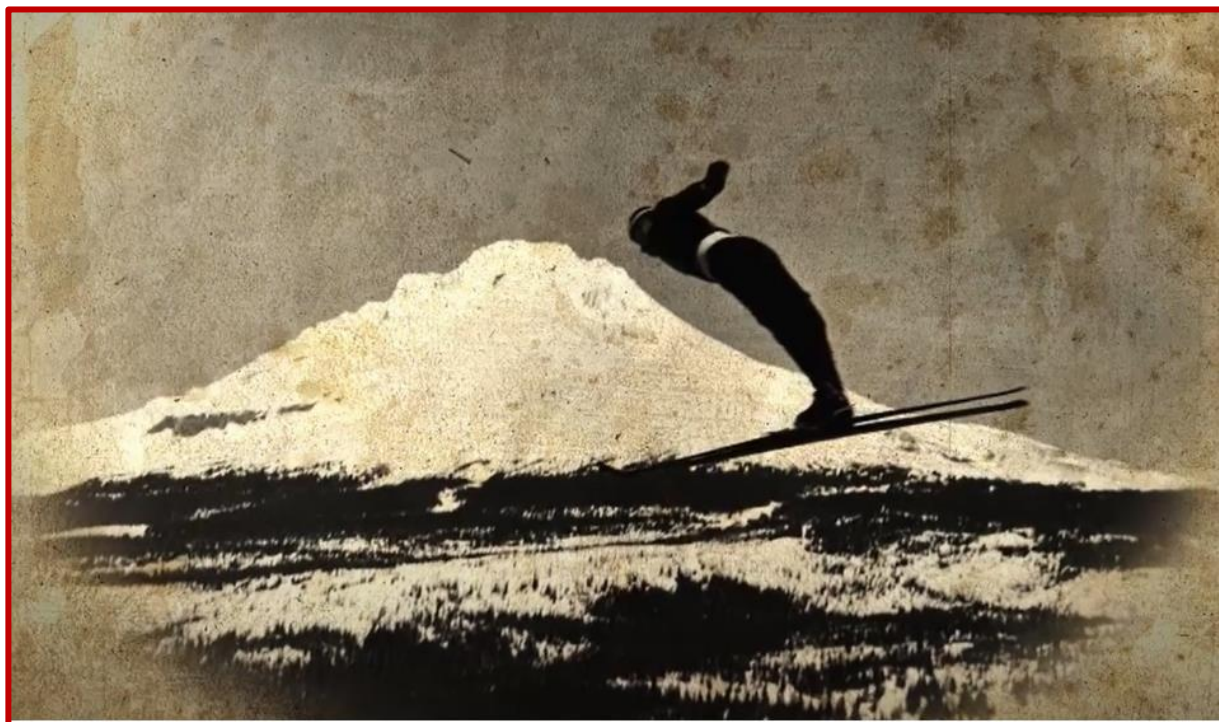

Brev hjemmefra - 1/24

En skihopper i svevet i Bend Skyliner Ski Club, Oregon.

Les mer om skiklubben på side 19-26

Innhold

Side 2 Info om foreningen

Side 3 Hilsen fra lederen

Side 4 Oppsummering av fjorårets aktiviteter

Side 6 Saker styret jobber med nå

Side 8 Temakvelder, våren 2024

Side 12 Skogfinner i USA

Side 15 En reise til USA og Canada

Side 19 Bend Skyliners Ski Club, Oregon

Side 26 Om det å bli hekta

Side 28 Siste sida. Aktivitetskalender

Norsk utvandremuseums venner - kontakt info

Adresse:

Ingrid Semmingsens veg 10
2312 Ottestad

Org. nummer: 921 202 830**Bank:** 1800 13 44818**Vipps:** 573823**Spørsmål til foreningen rettes til:**

926 67 305 bjorin1002@gmail.com

Redaksjon "Brev hjemmefra" – kontakt:

959 81 385 osyverin@gmail.com

Hjemside: utvandremuseet.no/venneforeningen**Bli medlem i venneforeningen:**

Vipps på nr.: **573823**. Merk innbetalingen med navn, telf.nr. og e-post. Eller til bank med de samme opplysninger.

Facebook:

Utvandremuseets venner

Medlemskontingenten er kr 250 pr. år

Styret - (valgt på årsmøtet februar 2024)

Leder	Björg-Karin Ringen	926 67 305	bjorin1002@gmail.com
Nestleder:	Nancy Louise Coleman	924 22 456	tootch@gmail.com
Kasserer:	Odd Hemma	909 31 247	ohemma@online.no
Sekretær:	Ola Syverinsen	959 81 385	osyverin@gmail.com
Styremedl:	Marit Gran	957 51 078	maritgran1954@gmail.com
Styremedl:	Randi Løbakk	986 92 999	randilobakk@gmail.com
Styremedl:	Gunvor Brodal	913 80 332	gbrodal@online.no

Revisor: Andreas Sølvsberg**Valkomit :** Styret oppnevner ny valgkomité før neste årsmøte**Representasjon styret i Stiftelsen Norsk utvandremuseum og forskningssenter:****Representant:** Leder Bj rg Karin Ringen**Vararepresentant:** Odd Hemma**Representasjon til årsmøtet i Forbundet Norske Museumsvenner (FNM):****Representant:** Leder Bj rg Karin Ringen**Redaksjonskomiteen:****Erling Hesjadalen, Ola Syverinsen og Inger Johanne Kristoffersen**

Styret oppfordrer alle til å verve medlemmer til venneforeningen – det trengs flere medlemmer og mer penger til aktiviteter sammen med museet. Alle er velkomne.

Innmelding kan gjøres ved å sende en epost til: ohemma@online.no – og sette inn

kr 250,-på konto: **1800 13 44818** - P  VIPPS #**573823**.

Husk å oppgi navn, telefonnummer eller e-post i meldingsfeltet

Lederen

Hei dere!

Det har som vanlig skjedd mye spennende på museet og i venneforeningen siden sist. Vi har fått to nye flotte styremedlemmer. Velkommen til Marit Gran som bl.a. guider på Eidsvollbygningen og Gunvor Brodal som bl.a. er en av 2 forfattere av boka «Bjønnåsen - Fra seterliv til aktiv hyttegrend».

Vi har hatt stinn brakke om skogfinner med foredrag av Birger Nesholen og vakker sang og musikk av Erik Lukashaugen. Vi vil følge opp temaet om minoriteter som utvandra, med en artikkel i dette nummeret og med flere temakvelder. Vi planlegger bl.a. kveld om tatere og vil samarbeide med Holocaustsenteret og Glomdalsmuseet. Det er fem nasjonale minoriteter i Norge; kvener, skogfinner, tatere, jøder og sigøynere, i tillegg til vår urbefolkning samer. Sannhets- og forsøningskommisjonen leverte sin innstilling 1.juni 2023, de har granska fornorskningpolitikk og urett overfor samer, kvener og skogfinner. Innstillingen er noe mangelfull når det gjelder skogfinner, de hadde ingen representanter i kommisjonen. Terje H Joranger har et spennende oppdrag med å følge opp kommisjonens arbeid i Anno museene.

Det var mer passe fullt 13.mars da Mona Holm fylte oss med spennende historier om maler, forfatter og foredragsholder Aasta Hansteens år i Amerika. Nancy Coleman servert oss en spennende kunstutstilling, skalldyrsalatkanapeer og hvitvin. En særdeles interessant og hyggelig kveld.

Vi jobber på med å få til et Utvandrerspel med start i 2025. Tor Karseth jobber med manus, Nancy Coleman graver fram spennende personer og historier og Terje H Joranger kvalitetssikrer arbeidet faglig.

Vi jobber og med en historisk utvandrerreise med Skibladner fra Mjøsbygdene til Eidsvoll eller til Christiania tidlig høst 2025. Nesten alle historielagene deltar og vi er veldig spente på om vi får dette til. Vi skal ha nytt samarbeidsmøte 25.april og da er både Skibladner og Mjøsmuseet invitert.

Om noen har litt tid til å hjelpe oss med å skrive søknader eller skaffe penger på annet vis, så er vi evig takknemlige. Neste mulighet for opplevelser på museet blir 8.mai, da er det Museumsnatt og årets tema er 50 tallet med frisør, dans og biler. Det er alltid behov for flere hender denne kvelden.

Bjørg-Karin

Skriv til bjorin1002@gmail.com

eller send **sms**

eller ring **92667305**

Aktiviteter 2023 – (klipp fra årsberetningen)

Styremøter: Engasjementet har vært stort gjennom hele 2023, og det er i perioden gjennomført 9 styremøter, og det er behandlet og protokollført 85 styresaker. Styremøtene er holdt på Museet.

Vi har ellers prøvd å lage noe aktivitet for medlemmene:

- Medlemskaffe om sommeren var ingen suksess,
- Medlemstur til musikal mm til Hvaler hadde 2 deltakere, så sjøl om de både koste seg og fikk oppslag i Fredrikstad avisa, så kunne vel oppslutningen vært bedre
- Året ble avsluttet med et velfortjent Juletreff på museet tirsdag 19. desember med sylte, lefse, gløgg og visesang av Tor Karseth.

Flere temamøter

Temamøtene er viktige for å få mer oppmerksomhet om Utvandrer-museet. Det er lagt med mye arbeid med disse temamøtene det siste året. Dette arbeidet må berømmes.

Mandag 20. mars i 2023 var det temakveld med Ingrid Urberg som fortalte om Norske migrant historier fra Canada.

Mandag 24. april var det fortellerkonsert for voksne med Anne Elisebeth Skogen fra Sand i Rogaland. Temaet var Med Restauration gjennom Hell Gate til Det lova Landet.

Onsdag 26. april fulgte de opp med en musikalsk forestilling for barn med temaet *Over havet til Amerika*.

Onsdag 24. mai var det stor temakveld om Ole Bull i Utvandrerkirka. Ole Bull i Amerika – Koloniherre, komponist og kulturpolitiker. Med Harald Herresthal

Onsdag 13. september var det temakveld om Restauration og sluppefolket. Her fant de en Tønne Madeiravin svømmende på Havet. Med tidligere direktør i Utvandrer-museet Knut Djupedal

Onsdag 8. november var det temakveld om Norske kvinner i Amsterdam på 1600-tallet. Historier om husfruer, tjenestejenter, korn-dreiere og prostituerte – med Kariin Sundsbak, førsteamanuensis ved Høgskolen i Innlandet.

Tirsdag 28. november var det tid for årets siste temakveld med tittelen *Farvel, du moder Norge*. i Aulaen på Domkirkeodden. Flere fortellinger og fortellere.

Kafedrift

Venneforeningen deltok også i år i kafédriften på Ingvaldsons Café i sommerhalvåret. Vi prøvde å få medlemmene til å komme på medlemskaffe på torsdager kl 12, men dette ble ingen suksess

Øvrig samarbeid med museet:

Vi deltok på museets arrangement Halloween, Dans på Stien og Museumsnatt. Alle 3 arrangementene var vellykka, og venneforeningens medlemmer bidro sterkt til dette.

Venneforeningen samarbeider godt med museet og har også gode relasjoner til SoN/Hamar. Styret planlegger mer samarbeid med de lokale historielagene.

Slektsforskning:

Inger Johanne, Randi og Bjørg-Karin har gitt tilbud om slektsforskningshjelp tredje onsdagen i måneden fra kl. 18.00 til 20.00 på museet. Det har stort sett vært 1 til 2 besøk hver gang. Det har vært reklamert for dette på museets hjemmeside og i Stange-avisa. Inger Johanne og Randi har og fått

henvendelser fra museet som de har hjulpet til med. Det var og et samarbeidsmøte med slekt og data Hedmark, de hadde et ønske om å bidra med noe til jubileet.

Brev hjemmefra

Venneforeningen har gitt ut bladet siden 1991. Erling Hesjadalen og Kari Fuglesang har nå samlet alle utgavene på digital form. Alle bladene fra 2019 kan leses ved å gå inn på hjemmesiden Brev hjemmefra - Norsk utvandrer museum (utvandrer-museet.no) Det aller første bladet fra 1991 finner du også der.

Årsmøtet utnevnte Erling Hesjadalen til æresmedlem i venneforeningen. Dette som en anerkjennelse av hans arbeid i venneforeningen. Han har vært mangeårig medlem i styret, og hadde ledervervet i årene 1995-2002. Han har stått for utgivelsen av *Brev hjemmefra* siden det første nummeret gikk i trykken i 1993.

Utgivelser av Brev hjemmefra –2024

Vi har følgende årsplan for 2024:

- 1/24 – torsdag 21. mars, rett før påske
- 2/24 – torsdag 20. juni, rett før St. Hans
- 3/24 – torsdag 19. september
- 4/24 – torsdag 19. desember, rett før jul

Så får vi se hva vi får plass til.

Medlemssida nå på museets egen hjemmeside

[Norsk utvandrer museums venner - Norsk utvandrer museum \(utvandrer-museet.no\)](https://www.norsk-utvandrer-museum.no)

Venneforeningens hjemmeside er nå flyttet over til museets hjemmeside, og blir fulgt opp av Inger-Maren Slagsvold. Dette er en løsning vi er svært godt fornøyde med. Den tidligere hjemmesiden er avsluttet og fjernet. Takk til Inger-Maren

Venneforeningens **Facebook**-side er operativ som en offentlig gruppe og har for tiden 596 følgere. Tidligere problemer med usaklige innlegg har opphørt.

Klipp fra årsmøtet

Det møtte 16 medlemmer på årsmøtet, og de fremlagte sakene ble enstemmig vedtatt. Terje Moshaug som var invitert for å fortelle om Ingrid Semmingsen var forhindret fra å møte.

Økonomien: Museets venneforening hadde et positivt driftsresultat i 2023 på Kr. 11.235.

Sum bankinnskudd pr. 31.12.2023 var på Kr. 50.773. Venneforeningen har ikke gjeld.

Ola Aas sitt minnefond er på Kr. 16.306 og inngår i sum bankinnskudd.

De seks temamøtene i 2023 hadde samlet 45.075 kr i inntekter og 32.853 kr i kostnader og dermed et overskudd på 12.222 kr. Dette resultatet har venneforeningen skapt sammen med museet og Sons of Norway, Hamar.

Dette er drøyt 13.500 kr bedre enn forrige års resultat som gikk i minus. Dette skyldes i hovedsak at vi fikk 5.000 kr i tilskudd fra Stange kommune og at kostnadene ble redusert vesentlig mer enn inntektsbortfallet pga endret samarbeidsmodell fra 2022 til 2023.

Vi har samarbeidet med museet om tema-møter på en annen og tettere måte enn tidligere. Inntekter og utgifter for disse arrangementene har nå gått direkte inn i museets regnskap, - og ikke via venneforeningen.

Når vi ser venneforeningen og temamøtene under ett, - har venneforeningen vært med på å skape et resultat på $(12.222+11.235) = 23.457$ kr. Dette gir et godt bilde av den høye aktiviteten i venneforeningen i 2023. Tidens beste resultat.

Antall medlemmer i venneforeningen er på 60 pr 31.12.2023. Av disse er det 45 betalende medlemmer. De 15 medlemmene som ikke har betalt medlemskontingent for 2023 har heller ikke meldt seg ut. Det har vært fire utmeldinger gjennom året, og fire nye medlemmer har kommet til.

Oppryddingsarbeidet med medlemmer og innbetalinger fortsetter i 2024.

Medlemskontingent for 2024 vedtok Årsmøtet å beholde uendret på 250 kr.

Budsjettet for 2024 balanserer med 116.300 kr i inntekter og utgifter. Det er forutsatt noe økning i innbetaling av medlemskontingenter.

Ellers er det forutsatt at venneforeningen skal klare å få sponsormidler på 50.000 kr

til arbeidet med Utvandrerspelet i 2025, og tilsvarende sponsormidler på 50.000 kr til arbeidet med den historiske Opplevelses-turen i 2025.

Det forutsettes at inntekter og utgifter knyttet til temamøtene i 2024, fortsetter å gå direkte inn i museets regnskap.

Utgifter til møter er knyttet til venneforeningens invitasjoner til samarbeid med de lokale historielagene som gjelder Utvandrerspel og Opplevelsestur i 2025.

Valg i 2024

- Leder Bjørg-Karin Ringen ble gjenvalgt.
- Styremedlemmene Odd Hemma og Ola Syverinsen ble også gjenvalgt.
- Inger Johanne Kristoffersen og Finn Brobakken gikk ut av styret.
- Nye styremedlemmer ble Marit Gran fra Eidsvoll og Gunvor Brodal fra Brumunddal.
- Nestleder Nancy Coleman og styremedlem Randi Løbakk var ikke på valg.
- Revisor Andreas Sølvsberg ble valgt for to nye år, for 2024 og 2025.
- Styret oppnevner senere nye medlemmer til valgkomitéen.

Se ellers oversikten på side 2.

Saker som styret jobber med nå

Litt om 200 års jubileet for norsk utvandring

Museet og venneforeningen arbeider målbevisst for at Utvandrer-museet skal ha en mest mulig sentral posisjon i jubileumsåret 2025. Da er det 200 år siden den første organiserte

norske utvandringen til Amerika, da med skuta Restauration, som i 1825 seilte fra Stavanger til Amerika. Dette skal markeres med et nasjonalt jubileum. Det er etablert en nasjonal komité som skal gjennomføre dette 200 års jubileet. Denne komiteen har mange medlemmer. Bjørg-Karin Ringen deltar for

Utvandrer-museets venneforening, og Terje Hasle Jordanger ved Anno Norsk Utvandrer-museum er prosjektleder og sekretær for arbeidet i komiteen.

Restauration 1825

Styret i Venneforeningen har skissert en aktivitetsplan fram til og med jubileumsåret 2025. I 2023 ble det gjennomført seks temamøter sammen med museet og SoN. Dette fortsetter i 2024 da det er planlagt flere temamøter. Videre arbeides det med å få laget et utvandringsspel på museet med Tor Karseth og en historisk opplevelsestur til Christiania sammen med historielagene i jubileumsåret 2025. Det er imidlertid krevende å få finansiering til dette arbeidet.

Utvandrer-spel og opplevelsestur i 2025

Styret har tatt initiativet til et utvandrer-spel med tanke på jubileet for organisert utvandring fra Norge til USA i 2025. Spelet vil bli satt opp ute blant museets historiske bygninger. Styret har hatt samtaler med visesanger og forfatter Tor Karseth, og han har sagt seg villig til å skrive spelet.

Karseth har skrevet over 30 teaterforestillinger, utallige viser, gitt ut flere album, og fått flere kulturpriser. Styret har søkt midler til spelet, og vi har fått tilsagn om kr. 100 000 fra Sparebankstiftelsen.

Tor Karseth er nå i gang med å utvikle manus. Nancy Coleman og Terje Joranger

Tor Karseth

bistår Karseth med historisk materiell som kan danne grunnlaget for spelet. Manus til spelet ventes ferdig i 2024, og produksjonen foregår i 2025 i forbindelse med jubileet. Spelet kan evt. settes opp på museet om sommeren i årene framover.

Skibladner på Mjøsa

Styret har utarbeidet en plan for en opplevelsestur i sporene til utvandrerne fra Mjøsområdet sommeren 2025. Vi har kontaktet alle historielag rundt Mjøsa og det ble gjennomført et spennende, innholdsrikt planleggingsmøte 31. januar 2024 med 26 representanter fra åtte historielag, i tillegg til Terje Hasle Joranger fra museet og fem fra styret.

Et møte med Ringsaker, Hamar og Vang historielag 19. mars, hadde til hensikt å få de inviterte historielagene engasjert til å bli aktive deltagere i arrangementene neste år og ønsket om å kunne søke de berørte kommunene om bidrag. Tor Karseth og Nancy fortalte om arbeidet med spelet og Terje Joranger og Bjørg-Karin om den nevnte historiske turen. Museet og venneforeningen ønsker et samarbeid med historielagene for sammen å lage en opplevelsestur i ånden til de første utvandrerne fra Mjøsområdet.

Målet er å få til en tur med Skibladner fra Gjøvik, Lillehammer, Moelv, Kapp, Tingnes, Brumunddal, Hamar og Atlungstad til Eidsvoll og eventuelt videre til Christiania.

Det følges opp med nytt møte onsdag 24. april 2024 på Utvandrer-museet. Det forventes at de enkelte historielagene har oppnevnt sin komite/utvandrergruppe til dette møtet, og at disse har tenkt igjennom hva de ønsker skal skje lokalt i forbindelse med opplevelsesturen. Bl.a. Mjøsmuseet og Skibladner inviteres til dette møtet.

Temakvelder, våren 2024

Temakveldene ved Norsk utvandrer-museum belyser nye og ukjente sider ved utvandringen til Amerika, og styret fortsetter med temamøter også i år og neste år. Disse arrangementene er viktige oppspill til det store jubileumsåret i 2025.

Om skogfinner - 8.februar 2024

Det første temamøte i år ble den 8. februar, og var om skogfinner som emigrerte til Amerika. Birger Nesholen fra Skogfinsk museum snakket om denne utvandringen Birger Nesholen på Skogfinsk museum har fått Kongens fortjenestemedalje for sitt lange og solide arbeid for skogfinsk kultur

Birger Nesholen fra Skogfinsk museum

Skogfinnene som i 1998 ble anerkjent som en av Norges fem nasjonale minoriteter, er etterkommere av innvandrere fra Finland til Skandinavia på 1500 og 1600-tallet.

De slo seg ned i grensetraktene mellom Sverige og Norge, og brakte med seg sin særegne kultur knyttet til språk, svedjebruk og byggeskikk.

Allerede på 1600-tallet deltok skogfinner fra Sverige i grunnleggelsen av kolonien Nya Sverige i staten Delaware i Nord-Amerika, - og på 1800-tallet utvandret mange skogfinner fra både Norge og Sverige til Amerika.

Nesholen innrømmet at han hadde fått et vanskelig tema til sitt foredrag. P.g.a. fornorskningen var det mange skogfinner som emigrerte med nytt navn. Derfor er det vanskelig å

spore opp skogfinner. Vi vet at de ble invitert til å reise, fordi de var dyktige arbeidere. De som reiste over, fikk også god kontakt med indianerne. De forsto hverandre godt og hadde en del av de samme skikkene og troen på sjamanisme.

Mye av foredraget ble derfor om skogfinnes emigrasjon fra Finland til Sverige og videre til Norge, - deres byggeskikker, arbeid i skogen, dyrking og deres særegne kultur.

Les mer om denne utvandringa til USA på side 12

På denne temakvelden ble det servert Hillo – som er en skogfinsk tyttebærdessert med vaniljesaus til kaffe /te.

Musikalske innslag på temakvelden med Erik Lukashaugen

Elverumsingen Einar Lukashaugen avsluttet kvelden med en varm og god konsert, både når det gjaldt tekst og musikk. Han har sine røtter fra Finnskogen. Han har også slekt som utvandret til Amerika.

Erik Lukashaugen er en travel visesanger som har laget populære tonesettinger av

«skogens dikter» Hans Børli, - men har også egne jordnære visetekster og vakre melankolske melodier.

For sine Børli-tolkninger har Erik Lukashaugen mottatt Vidar Sandbecks kulturpris «Regnbågåbrua» og han har også vært nominert til Spellemannsprisen.

Alt i alt et vellykket arrangement med 89 solgte billetter og godt over 120 til stede. Dette var flere enn arrangøren var forberedt på. Det var mye bedre lyd under foredraget enn ved forrige arrangement i dette rommet.

Aasta Hansteen i Amerika, 13. mars

Denne temakvelden kom Mona Holm, avdelingsdirektør i Kvinneuniversitetet i Kongsvinger, og fortalte om den eksentriske kvinnesakskvinnen – Aasta Hansteens frihetstrang, kunst og kvinnekamp. Holm har nå permisjon for å ta doktorgrad om forbindelsene mellom kvinnebevegelsene i Norge og USA.

2. oktober 1879 skrev Aasta Hansteen at hun hadde «Besluttet at reise til Amerika». Hun var da nesten 55 år, var utdannet maler, og var skribent. Hun var en av de første til å skrive på nynorsk, og den første kvinnelige foredragsholderen i Norge. Hun hadde kjempet for kvinners rettigheter i flere tiår,

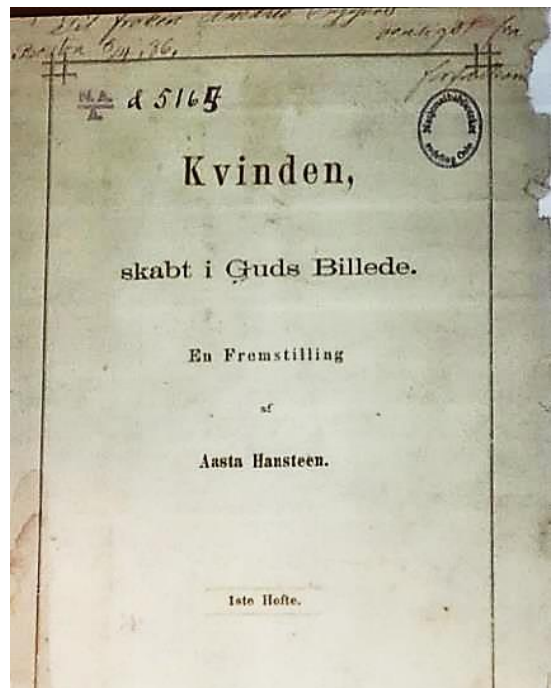
- men nå var hun lei av alt med Norge og Europa og lengtet mot friheten i Amerika.

Aasta Hansteen og pleiedatteren Theodora Nielsen før de dro til Amerika i 1880. Foto: Frederik Klem, Kristiania. Nasjonalbiblioteket.

Aasta og pleiedatteren Theodora Nielsen forlot Norge 1. april 1880 og kom til Boston 5. mai. Hun bodde i USA i 9 år – seks og et halvt i Boston og to og et halvt i Chicago. I en artikkel i Verdens Gang 15. juni, skrev Aasta at hun hadde opplevd «en usigelig følelse av befrielse» da de forlot Christiania. I løpet av denne temakvelden fikk vi vite hvordan det gikk med henne i Amerika. Om hun fant friheten hun lengtet etter, og klarte hun å innfri drømmen om en karriere som foredragsholder og portrettmaler. Hvordan hun bidro til kampen for kvinnerettigheter i USA og Norge.

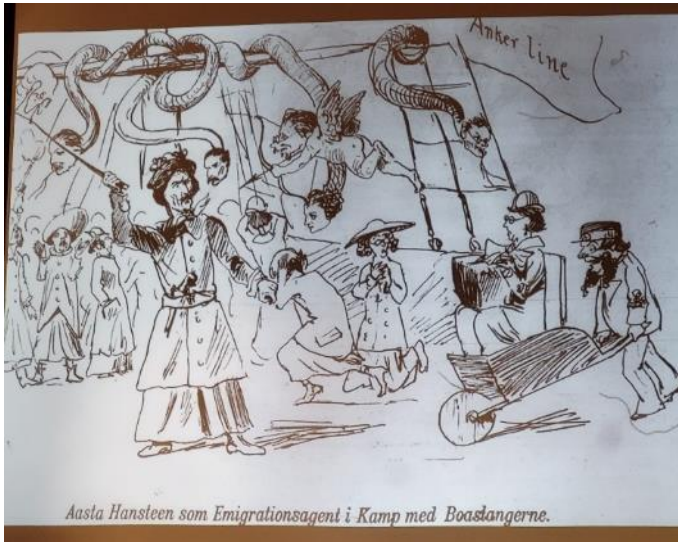
Vi fikk også se på hennes kunst og spise skalldyrssalat, servert med alkoholfri vin eller øl - i Aastas ånd. Dette var smakfullt og hyggelig på alle vis.

Et hefte skrevet og utgitt av Aasta Hansteen

Aasta Hansteen – selvportrett

Aasta Hansteen som «Emigrationsagent i Kamp med Boaslangerne»

Temakvelder planlagte senere i 2024

Museet vil være med å arrangere fire temamøter i 2024 – to møter våren og to møter høsten.

Samarbeidsmøte med Stange historielag 29.februar kl. 12.30-14.00.

Solveig Nordahl, Egil Kristiansen og Terje Moshaug kommer og Gerd Wikan, Terje J og Bjørg-Karin deltar.

Det kan være at det blir et arrangement i Stange og et på Bygdøy.

Kirsten Flagstad i Amerika m/konsert, 20. juni kl. 11.00

Arrangementet er under planlegging. Samarbeid med Kirsten Flagstad museet ved Annika Engelhart

Ringsakeroperaen ved Anna Sundstrøm Otervik og Toneheim

De Zee Ploeg – bakgrunn for senere utvandring, 16. oktober

Tyske familier var lovet billett til et nytt liv i Amerika, men ble grovt utnyttet av en kynisk kaptein. De seilte rett inn i en dødbringende høststorm, og med brukket mast endte skipet til slutt utenfor Bergen i 1817 – en fattig by med 18.000 innbyggere.

Reiser mange ulike problemstillinger og spørsmål knyttet til migrasjon – situasjonen i Bergen da, og i Norge nå.

Nancy har fått nyttig informasjon av Christian Riiber i Bergen og fra Gunnar Furre ved Herdla museum utenfor Bergen. Dessuten utdrag fra en bok om «Sjøploegen».

Øvrige temakvelder som planlegges er listet opp på Siste sia - side 28.

FRI INNGANG på over 100 arrangementer.

Les mer om alle museene og partnere som er inkludert i årskortet, og om alle fordelene her: <https://annomuseum.no/arskort>

[Årskort - Anno \(annomuseum.no\)](https://annomuseum.no)

Skogfinner (og kvener) til Amerika

Av Bjørg-Karin Ringen

Ingrid Semmingsen skriver at første gangen det ble tenkt på utvandring på Hedmarken var rundt 1818 da de Zee Plough forliste med mer enn 500 tyske emigranter utenfor Bergen og norske myndigheter jobba med å finne alternativ båttransport for dem.¹

Finland ga ut et eget frimerke i forbindelse med 350 års jubileum for første utvandring til Amerika i 1988

Skogfinner var med og etablerte den svenske kolonien Nye Sverige ved Delaware elven i USA som fra 1638 til 1655 ble drevet av svensker og finner. Disse nybyggerne var de første europeerne som lafta hus i Nord-Amerika.

Nye Sverige ble overtatt av nederlendere i 1655 og finnene ble mer eller mindre assimilert.

Finnenes kunnskap om skog og tømmer var viktig ved utviklingen av tidlig skogindustri og bygningsteknikk i Amerika.

Vi har foreløpig ikke funnet noen samlet oversikt over skogfinnernes utvandring eller viderevandring fra Finnskogen til Amerika, men temaet behandles i en rekke artikler og bygdebøker. **Magne Ivar Mellem** og Solør Slekthistorielag har laget en grundig oversikt over utvandringa fra Grue Finnskog og en omfattende sammenstilling av kildemateriale. Den er på 248 sider i A4-format, og er til salgs i på www.skogfinnsmuseum.no.

Kart over de finske bosettingene i Delaware (DE) og New Jersey (NJ)

¹ Gammelt frå Stange og Romedal 1975 s. 3 og 4

Photo Courtesy Finnish American Historical Archive

«Da løp det et rykte over deler av det østfjeldske Norge om at folk som ville reise dit, skulle få gratis overfart og jord og kyr ved fremkomsten.»

Vi har lurt litt på hvor **Semmingsen** har dette fra, og har funnet en mulig kilde; Gottlund ² skriver at skogfinnen Thomas Räisänen og flere andre skogfinner på Grue Finnskog solgte sine torp og gårder våren 1818 for å emigrere til Amerika. De reiste til Christiania, men de ble nektet å reise videre, for at ikke flere skulle følge deres eksempel «I Christiania utverkade snart hans principal förbud för hans resa».

De første som faktisk dro fra Finnskogen 15.juni 1850 med Colon fra Kragerø var Paul Olsen Mulikka f.1800 (far Ole Olsen Mulikka, mor Kerstin Henriksdotter Sikainen) fra Lintorpet med barna Kjersti f 1825, Ole f 1832, Henrik f 1834, Maria f 1836 og Johannes (John) f 1840. Kona Anna

Nilsdotter f 1797 i Hollandstorpet i Östmark og Anna f. 1843 dro året etter.

Det reiste skogfinner fra bl.a Tysketorpet, Hytjanstorpet, Løvberget, Storberget, Lukashaugen, Karstorpet/Rævholtet, Tvangsberget, Kalnæset, Skaakberget og Askosberget.

Arnold Ødegård skrev om utvandringa til Amerika fra Grue 1850-1895 i sin hovedoppgave på Universitetet i Oslo i 2002. Han skriver om når de første reiste og fra hvilket område i kommunen de reiste fra. Oppgaven tar for seg årsakene til utvandringen bl.a. faktorer som standsforskjeller, kårene, gjeld, befolkningsutvikling, konjunkturer, Thranebevegelsen, amerikabrevene og problemene folk hadde med å skaffe seg levebrød.

Utvandringen fra Finnskogen/skogfinske områder var prosentvis større enn fra mange områder i Norge og er sammenlignbar med

² Gottlunds dagbok fra 1821 s 290

den kvenske utvandringen fra Troms og Finnmark. Det fins ingen samlet historisk oversikt over utvandringen fra **Nord-Norge**. Det nærmeste en kommer er kanskje Ingrid Semmingsens bok: *Veien mot Vest*, og til en viss grad Amund Helands topografiske verk fra århundreskiftet (*Finnmarkens amt, bind 1-3. Kristiania 1906: 463*). De finske utvandrerne fra nord reiste i hovedsak til industristeder, f.eks. Minnesota og Michigan

En hovedårsak til at den finske befolkningen i nord emigrerte via Norge og Sverige er det faktum at Finland ikke fikk noen egen utvandringshavn før i 1890-årene. Samuli Onnela har registrert at svært mange finner og fastboende kvener utvandret via Trondheim. 41% av alle som utvandret fra Finnmark i perioden 1867-1892 hadde finske navn. 56% fra Vadsø, 21% fra Hammerfest, 38.5% fra Vardø og 16% fra Alta hadde finske navn i samme periode.

Skogfinnerne beholdt sin særegne kultur hvor blant annet røykstue og svedjebruk var viktige elementer, og de hadde også emigrasjonstradisjoner i sin historie.

Mellem har registrert ca 1000 som har utvandret fra Grue Finnskog dvs skogfinner, fra 1850- 1930. I 1865 var befolkningen totalt ca 1200. Flere av de store utvandrerårene dro mer enn 100, dvs 10% av befolkningen.

Mellem har laget en oversikt for mange år siden over *Våler*, som ble trykket i menighetsbladet der. *Åsnes* er det verre med, her mangler kirkebøker med utflytterlister fordi Kirkebøkene er brent.

Mellem har mye notater, men bare *Grue*, der han har gått systematisk til verks. Han antar at det dro til sammen 20 000 fra Solør. Mellem har funnet ut hvor de fleste av de som reiste fra Grue Finnskog havnet i Amerika.

Mellem har telt opp at det døde flere fra Solør i den amerikanske borgerkrigen enn i 2.verdenskrig. Ole Bull tok imot en båt med 100 solunger som skulle være med å bygge opp Oleanna, det gikk jo ikke spesielt bra og solungene dro videre.

Fra Finland utvandret 350 000. Det begynte i nord, via Norge, og spredte seg deretter sørover i landet. Den amerikanske kobberindustrien hadde oppgangstider og det var stort behov for arbeidskraft for eksempel i kobbergruvene nord i Michigan.

Hele 500 personer dro fra Tromsø i mai og juni 1864 med seilskipene "*Norge*" og "*Ægir*". De fleste av disse var kvener. Kvenner er folk av finsk ætt i Nord-Norge.

Fortellingen om disse kvenene kan du lese i neste utgave av Brev hjemmefra,

USA OG CANADA HØSTEN 2023.

Av Arne Halvorsen

Jeg har kommet ut av tellinga om hvor mange ganger jeg har vært i Nord- Amerika, men det er nok mellom 25 til 30.

På grunn av Covid19, og også litt sykdom ble det ingen tur mellom 2019 og 2022, så det måtte bli en spesiell tur i 2023. Jeg hadde mange planer og avtaler, og jeg fikk gjennomført det meste. Jeg var borte i nesten 6 uker, og turen gikk på kryss og tvers i Midt-Vesten og Canada. Halvparten av tiden brukte jeg på «research» for historien jeg jobber med om utvandringen fra Gausdal til USA og Canada, og den andre halvparten brukte jeg på å besøke slekt og venner.

Jeg fløy med Icelandair, via Keflavik, til Minneapolis, hvor jeg hadde bestilt leiebil. Det begynte å bli litt mørkt da jeg kom på veien, og så gikk det ikke likere enn at jeg kjørte feil på grunn av en avkjøring fra motorveien som var stengt og omkjøring. Det tok meg minst en halvtime før jeg kom inn på Interstate 35 og sørover. Etter en time var jeg i Northfield, og installert på et motell der. De to neste dagene tilbrakte jeg hos NAHA, det norsk-amerikanske historielaget. Her var det forfatteren Ole Amund Buslett, som kom fra Gausdal, som var hovedinteressen. Et av mine prosjekter er nemlig å skrive en historie om ham, sett med lokale øyne. Det viste seg at arkivaren, Kristin Warner, hadde slekt fra Brøttum, og min far er også derfra, så vi var straks på bølgelengde. Jeg hadde også med bøkene jeg har skrevet om gausdøler i Amerika, som jeg ga til NAHA. Jeg har senere fått et pent takkebrev for disse.

Mine gode venner i Iola, Sue og Lee Halverson

Så gikk turen til Westby, Wisconsin. Her var jeg i helgen hos mine gode venner Ruth og Dave. De driver et prosjekt kalt History Alive, der de underviser elevene på skolen i Westby om den norske innvandringen til USA. Svært mange av de som bor i området har jo norsk bakgrunn. To rolige dager her, og så bar det østover mot Iola, en liten by noen timers kjøring unna. Her var avtalen at jeg skulle delta på et møte i Iola Historielag på kvelden og snakke om Gausdal og de flere hundre gausdølene som slo seg ned i Iola og området rundt, kanskje spesielt i bygda New Hope. Mye folk og mange hyggelige samtaler. Her bodde jeg også hos gode venner, Sue og Lee Halverson, som bor noen kilometer utenfor småbyen.

De tre neste dagene satt jeg i historielagets store arkiv og jobbet, og her er det mye interessant! De hadde flere gamle bøker, trykket i USA men på norsk, som jeg fikk med hjem, bl.a. 2 sett av «Fra Indianernes Lande» av

Thor Helgesen. Fredag reiste jeg til historielaget i Waupaca, og var også innom tettstedet Scandinavia. Kirkegården ved North New Hope kirke måtte jeg også innom (har vært der mange ganger tidligere). Å rusle rundt her er som å gå rundt på en kirkegård i Gausdal. Nesten hver eneste grav har navn fra Gausdal, og viser tydelig at dette var den kanskje største gausdalsbygda i USA.

Herb fra Vestre Toten, 111 år gammel

Da jeg reiste fra Iola på lørdag morgen var jeg også innom Nelsonville kirkegård, og også her hviler mange utvandrede gausdøler. Jeg må også ta med at jeg traff USA's eldste mann her, 111 år gammel. Han introduserte seg selv med: «Jeg er Herb fra Vestre Toten». Åndsfrisk til tusen, men bare en måneds tid senere døde han.

Turen tilbake til Westby gikk uten problemer, og det var rett til et nytt oppdrag. Denne gangen til «Arne is back» i Westby. Her kåserte jeg om Gausdal og viste bilder fra den fine bygda vår. Selvsagt traff jeg mange

venner, og det ble sent på kveld før jeg kunne legge meg, igjen hos Ruth og Dave.

Søndag reiste jeg først til Esofea, en liten bygd ved Westby. Jeg hadde lovet kjente hjemme å finne noen graver etter utvandret slekt her. Så var neste stopp Borgens Cafe, der jeg spiste middag sammen med min gode venn Myron Rundhaugen. Tidligere brukte jeg å treffe flere her som snakket norsk, gudbrandsdalsdialekter selvsagt, men nå er det dessverre ikke mange igjen som kan norsk. Men det er fortsatt mye i Westby som minner om da dette var en nesten 100% norsk småby. I en brukthandel fant jeg noen norske bøker, de har «tannlege» (med østeuropesik navn) og mye annet. Mandag morgen var jeg hos Westby Historical Society, og besøkte bl.a. lokalene deres og kjøpte også noen gamle, norske bøker de hadde til overs. Mest interessant var «Det Femtende Wisconsin» av tidligere nevnte Ole A. Buslett. Dette er historien om det norske regimentet i den

Kirken i Esofea

amerikanske borgerkrigen. Dette er en meget sjelden bok som koster mye, hvis du skulle være så heldig å finne den.

Mandag var jeg på veien igjen, nå til Decorah i Iowa. Her ble det besøk til Vesterheim museet og det store biblioteket deres. Her bodde jeg hos Maureen, som jeg ble kjent med da hun bodde 3 år i Norge for noen år tilbake. Fra Lillehammer reiste hun til California, men da jeg for noen år siden var i Decorah så traff jeg Maureen på gaten der. Da hadde hun akkurat flyttet til Decorah. Snakk om treff! Jeg hadde det veldig fint her også, og på kveldene gikk vi lange turer i og omkring Decorah.

Så var det på nytt Minnesota. Her hadde jeg planer om å besøke et par gamle kirkegårder ved Madelia. Jeg stoppet ved biblioteket for å spørre om veien, men forsto fort at dette ble for omfattende for meg. Hele 7 kirke-gårder finnes i og ved Madelia, så jeg brukte heller tiden med å se igjennom historien til Watonwan County. Jeg hadde en avtale i Willmar på kvelden, så jeg hadde ikke mye tid. I Willmar hadde jeg bestilt rom på Super8. Her traff jeg også flere venner, Gayle, sønnen Tim og hans kone Pam.

Nå ble det to dager i lokalene til Kandiyohi Historical Society. Jeg måtte selvsagt også ta turen til Gausdal Lutheran Church, og traff som vanlig Jean der. Kirken er ikke mye i bruk nå. Menigheten er liten, og de har ikke råd til å ha prest. Men det er fortsatt både brylluper og begravelser der. Vinden hadde revet av noe av kledningen på tårnet, så dette skulle repareres. Materialer var på plass og de ventet bare på bedre vær.

Siste stopp i Minnesota ble Fergus Falls i Otter Tail county. Det var ikke helt lett å finne historielaget der, men jeg fikk noen

interessante timer mens jeg gikk igjennom bøker, dokumenter etc. som de hadde funnet fram og gjort klart for meg. Det som imponerer meg er at nesten alle historielag i småbyene jeg besøkte, har ansatte, som regel lønnet av kommunen. Ellers så er det også mange ildsjeler som legger ned veldig mye verdifullt arbeid.

Så var «arbeidsferien» over, og jeg satte kursen nordover og inn i Manitoba provinsen i Canada. Det første målet mitt var Prince Albert i Saskatchewan. Her må jeg fortelle en liten historie:

Min tippoldemor giftet seg ca 1874 med en kar fra Saksumdal. De fikk to sønner (den ene ble min oldefar), men i 1880 forsvant plutselig min tipp-oldefar. Ingen visste noen som helst om hvor han ble av. Vi har alltid trodd at han, som så mange andre på den tiden, dro til Amerika. Men for noen år siden fant vi ut, ved hjelp av en amerikansk slektning, at han ikke hadde reist lengre enn til Torpa, hvor han hadde giftet seg (bigamist). Alle våre forsøk på å finne eventuelle slektninger der har vært forgjeves, men sist sommer fant vi at en sønn, han hadde fått i Torpa, hadde reist til Canada i 1913. Dette var det en canadisk venn som fikk sporet opp. Så dukket det opp mye historie. Johan, som sønnen het, fikk 10 barn, 8 av disse født i Canada. Den yngste, Edna, som nå er 94 år, lever fortsatt. I Prince Albert bodde jeg hos sønnen til Edna, og hadde et veldig fint opphold. Vi besøkte Edna, som bodde i Birch Hill, like utenfor Prince Albert, og også andre slektninger. Dessverre så hadde noen av de jeg skulle treffe covid19, så det ble ikke noe møte med disse. Edna er 94, sprek som en fole og helt klar. Rart å tenke på at hennes bestefar er min tippoldefar!

Ferjeterminalen Horseshoe Bay i West Vancouver.

Vi fartet en del omkring i området rundt Prince Albert, bl.a. var vi innom et par kirkegårder, og det som overrasket meg var at nesten alle graver hadde norske navn. Innvandringen fra Norge til områdene her var tydeligvis mye større enn det jeg var klar over.

Avstandene i Canada er enorme. Det tok meg to lange dager å komme fra Fergus Falls til Prince Albert, og tre dager fra Prince Albert til Vancouver. Min fars onkel, Ole, bodde i Canada i 75 år, det meste av tiden i Vancouver, og hans sønn og familien bor fortsatt der. Jeg har vært der mange ganger, og selv om jeg ikke liker store byer, så er det alltid hyggelig å komme dit.

De bor i West Vancouver, en tre kvarters busstur utenfor sentrum. Jeg har reist mye rundt i British Columbia og Alberta med Vancouver som utgangspunkt. Denne gangen var jeg uheldig med været. Regn nesten hver dag, så det ble mye innarbeid med å gå igjennom stoff jeg hadde samlet i Midt-Vesten. Den siste uka hadde jeg planlagt å besøke venner i Bella Coola dalen og ved den gamle gullgraverbyer Barkerville. Jeg kjørte nordover, og stoppet i

Williams Lake, hvor jeg overnattet. Vi var nå sist i oktober, og vinteren kunne komme når som helst. På værmeldingen ble det

spådd litt snø neste dag, så jeg turte ikke ta sjansen, så det ble retur til Vancouver. Leiebilen hadde bare sommerdekk, og de var ikke de beste heller. Politiet er temmelig strenge på dette med dekk, så dessverre ble det ikke noe besøk hos vennene mine denne gangen. Det ble derimot mye av en uke til i Vancouver.

Så tidlig en søndag morgen gikk turen sørover fra Vancouver og til Tacoma hvor jeg tok Icelandair tilbake. En fin tur. Mye stoff til utvandrerhistorien min, og mange gamle, interessante bøker i bokhylla hjemme. Steinsprut på frontvinduet på bilen, men den skaden ble dekket av forsikringen.

Bend Skyliners Ski Club

Fra BEND Magazine, Tor Hanson, jan/feb. 2024

Oversatt av Ola Syverinsen og Nancy Coleman

To dollar var alt som skulle til for å skape navnet Skyliners – navnet på skiklubben som er en viktig del av skihistorien i byen Bend i Oregon. Paul Hosmer, nyhetsredaktør for Brooks-Scanlon Lumber Company, fikk utbetalt pengepremie etter å ha foreslått vinnernavnet - Skyliners. Skiklubben som ble grunnlagt i 1927, har fortsatt en viktig plass i byens kulturhistorie.

Grunnleggelsen av Skyliners går tilbake til slutten av tjuetallet. «Friluftsliv» var det viktigste målet i Skyliners virksomhet. Grunnleggerne av skiklubben var nyankomne til USA; Nordmennene Kris Kostol, Nels Skjersaa og Nils Wulfsberg, og svensken, Emil Nordeen, hadde vokst opp i samfunn som verdsatte friluftslivet.

De fire musketerne i Cascade Mountains: Chris Kostol, Nels Skjersaa, Nils Wulfsberg og Emil Nordeen.

Skiklubben ble stiftet etter redningsaksjoner i fjellkjeden Three Sisters. Under en alvorlig snøstorm i september, ble to unge fjellklatrere sittende fast i området. De fire skandinaverne sluttet seg til andre redningsmannskaper og gjorde flere vanskelige klatreturer i snøstormen på de nordre og midterste fjellene, på leting etter de to ungdommene. Letemannskapene hadde basestasjon ved Frog Lake. Hit trakk de seg tilbake for å varme seg ved bål. Her diskuterte de hvordan man kunne etablere en redningsorganisasjon basert på dyktige friluftsentusiaster.

Wulfsberg, Kostol, Skjersaa og Nordeen kom tilbake til Bend med sin idé om at redningsaksjoner skulle være en del av skiklubbens oppgave.

Wulfsberg var nyutdannet ved Universitetet i Oslo, mens kollegene Kostol, Skjersaa og Nordeen hadde grunnutdanning med mye praktisk erfaring. Som en av Wulfsbergs venner beskrev hans innflytelse: "Han blinket gjennom Bend som en meteoritt og påvirket byen."

Utover redningsdelen av klubbens oppgave, så Wulfsberg også at en skiklubb ville forlenge turistsesongen til også å omfatte vinteren og dermed bringe penger inn i den lokale økonomien.

Veltalende (og profesjonistisk) beskrev Wulfsberg sin visjon: "Hvis

Bend blir et senter for vintersport, med årlige ski karneval, med konkurranser som tiltrekker seg oppmerksomhet fra hele Oregon og nabostatene, med vintersportssteder i dette nabolaget, vil det bety at navnet Bend når ut til store folkemengder på dagene med konkurranser og til turister gjennom vinteren."

Dette lød som søt musikk hos medlemmene i Bend Chamber of Commerce, og de skrev villig under på ideen.

I tråd med den skandinaviske tradisjonen med å bruke vintersport for å fremme en sunn livsstil, fortsatte Wulfsberg: "Ingenting er mer forfriskende enn frisk, kald vinterluft - luft som bringer blodet i sirkulasjon, stimulerer energi, mot og initiativ."

I desember 1927 hadde klubben et navn. Det var på tide å bygge et vinterhovedkvarter. Klubben bestemte seg for en plass på Old McKenzie Pass, åtte miles fra Sisters, like øst for den nåværende vinterbommen.

Skyliners ble en kraft å regne med i skimiljøet som utviklet seg i Pacific Northwest. Nordeen vant det berømte Klamath-løpet, et 42 kilometer langt langrenn fra Fort Klamath til Crater Lake og tilbake; Skjersaa ble tatt ut

Medlemmer av Skyliners på deres vinterhovedkvarter ved McKenzie Pass. Det opprinnelige klubbhuset ble utvidet flere ganger for å gi plass til et stadig økende medlemskap.

på det amerikanske langrennslandslaget i 1931; og Kostol ble en ettertraktet skifunksjonær. Dessverre døde Wulfsberg kort tid etter at han forlot Bend i 1928.

I slutten av januar 1930 annonserte Skyliners planer om å holde en skiturnering ved sitt hovedkvarter i McKenzie Pass, det første arrangementet av denne typen i Central Oregon. Konkurransedagen var det 2000 tilskuere som hadde tatt turen til vinterens konkurransearena. Skyliners hadde innfridd sin del av avtalen med områdets kjøpmenn.

Men Skyliners var mye mer enn bare en ski-klubb. Det endte opp med å bli et viktig sosialt samlingssted for sagbruksarbeiderne - et sted å puste ut etter en arbeidsuke mandag til lørdag på ett av de to sagbrukene Brooks-Scanlon eller Shevlin-Hixon. I den sosialt lagdelte Bend var Skyliners et

samlingspunkt. Klubben var avgjort en sosial møteplass. Sagbruksarbeidere, sagbruksfunksjonærer og Bends forretningsmenn kunne sees sammen på ski.

På 1930- og 1940-tallet konkurrerte Skyliners-utøvere mot skistorheter som Ole Tverdahl, Henry Sotvedt og Leif Flak fra Seattle Ski Club; Hjalmar Hvam og John Elvrum fra Cascade Ski Club i Portland; og Nordahl Kahldahl, Tom Mobraaten og Hermod Bakke fra Leavenworth Ski Club. Central Oregon skiklubb holdt stand mot storbyens utøvere.

Etter at hovedkvarteret ved McKenzie Pass ble for lite for klubben, bygde Skyliners et nytt vintersportskompleks ved Tumalo Creek, som ble innviet tidlig i 1938. Dette komplekset hadde da alle fasiliteter som trengtes for store konkurranser og inneholdt klassiske nordiske skianlegg - to store hoppbakker samt ulike lengder langrennsløyper. For å tilpasse seg skiftende trender, bygde Skyliner ut områder for alpint, både utfor og slalåm.

Skiklubben slet under den store depresjonen. I forkant av tiårsjubileet og den første konkurransen på Skyliners nye arena, skrev Nordeen et brev til redaktøren av The Bend Bulletin, publisert i desember 1937.

– Nå er det ti år siden grunnsteinen ble lagt. Klubben er tuftet på et ikke altfor solid grunnlag. Økonomien har til tider vært farlig svak; Konkurs truet ofte i bakgrunnen. Men nå er Skyliners-arenaen i ferd med å stå ferdig.

Da hadde grunnleggerne stort sett sluttet å løpe, og en ny gruppe skiløpere og skihopere tok deres plass. Olaf Skjersaa, Bert Hagen, Sam og Phil Peoples, Tom Larson, Cliff Blann og Gene Gillis førte tradisjonene fra Skyliners videre.

Andre verdenskrig satte skiklubben på pause da den yngre generasjonen ble kalt inn til tjeneste. Da Bill Healy bestemte seg for å bygge et nytt skiområde i 1958, pekte medlemmene av Skyliners ut det beste stedet rundt - Bachelor Butte, et sted som vi nå kjenner som Mount Bachelor. Skyliners foretok sin siste flytting.

Under ledelse av hovedtrener Frank Cammack utviklet klubben en ny

generasjon skiløpere. Kiki Cutter, Karen Skjersaa, Sherry Blann, Ford og Mike Lafferty konkurrerte nasjonalt og internasjonalt.

Skyliners fusjonerte til slutt med Mount Bachelor Ski Education Foundation i 1986. Men klubben hadde satt et uutslettelig preg på skisporten i Central Oregon. Den årlige Skyliners Ski Swap introduserer navnet på kommende skiløpere, og Great Nordeen Ski Race i begynnelsen av januar eller februar, avhengig av snømengden, tok navnet sitt fra en av grunnleggerne av skiklubben.

Og bli ikke overrasket om du møter en skiløper som stolt kunngjør at han eller hun er et tidligere medlem av Skyliners. Det er fortsatt mange av dem i og omkring Bend.

De 4 musketeer – Bend Skyliners Ski Club

Fun facts

Av Ola Syverinsen

I denne artikkelen har målet vært å finne ut litt om hvem de fire musketeer i Bend Skyliners Ski Club var, hvor de kom fra og ellers hva jeg fant interessant. Materialet er hentet fra mange ulike åpne nettsteder.

Linken under er verdt å se på:

[Winter Comes: Nels and Olaf Skjersaa: The Gifts of Norwegian Immigrants - YouTube](#)

Nils Jacob Wulfsberg

Nils Jacob ble født i Kristiania 6. mai 1900 og døde brått den 7. november 1928 i Northfield, Minnesota bare 28 år gammel. Han tilhørte «aristokratiet» i Norge.

Faren Gregers Winther Wulfsberg var sogneprest i Ullern kirke. Han ble senere sogneprest i Vanylven på Sunnmøre. Ellers var hans forfedre jurister.

Tippoldefar Jacob Wulfsberg var en periode byfogd og politimester i Kristiania. I 1809 ble han håndplukket som kriminaletterforsker for å løse de fire øksedrapene på nyttårsaften i 1808 i Saksebøl i Hobøl. Han løste denne saken sammen med Christian Magnus Falsen som da var sorenskriver i Hobøl.

Oldefar Gregers Winther Wulfsberg

Oldefar Gregers Winther Wulfsberg var byfogd i Moss og ble en av Eidsvollsmennene som representerte Moss i 1814. Han ble sorenskriver i Moss og satt på Stortinget i flere perioder.

Bestefaren Jacob Edvard Wulfsberg var jurist, maltkontrollør og gårdbruker i Nedre Eiker.

Nils Jacob hadde mye av oppveksten på Sunnmøre, men kom tilbake til Kristiania som student. Han elsket Jotunheimen og Nordmarka der han kjente alle tjern og hytter. Nils Jacob studerte en tid jus, men hadde hele tiden utferdstrang. Han tok hyre på en av Fred. Olsens båter og arbeidet som sjømann helt til han kom til Amerika. Her gikk han i land og hadde først en lærerpost et sted i Oregon før han startet i skog- og sagbruksindustrien i Bend.

Prestefamilien i Vanylven ca 1907 – Nils Jacob t.h.

Han var hardtarbeidende, - men i fritiden dyrket han sin store sportsinteresse, fremfor alt ski og fjellklatring. Han var en flink skribent og korresponderte med sine venner i Norge. Han skrev også artikler, bl.a. for Nordmannsforbundet i Oslo.

Den 19. mai 1928 giftet han seg med Katherine Livingstone i Dodge Center, Minnesota. Han arbeidet da som operatør på trelasttørkene hos Brooks Scanlon Lumber Co. i Bend. Den 1. september begynte han som norsklærer ved St. Olaf College i Northfield, Minnesota. Her døde han brått av hjerteslag 7. november.

Ingen av hans søsken emigrerte.

Se artikkelen Nils Jacob skrev i Nordmannsforbundets tidsskrift i Oslo i 1927 – side 29

Emil Nordeen

Han var født Per Emil Norden i 1890 i Norsjø, Västerbotten, Sverige. Han hadde sju søsken, men ingen av disse utvandret. Det var hjemme i nord i Sverige at han utviklet

Emil Nordeen som vinner i 1931

sine skiferdigheter. Av de fire musketeer var han den beste langrennsløperen.

Emil utvandret til Amerika ca 1915. I 1917 arbeidet han som «millman» ved kopperverket Anaconda i Montana. Deretter dro han til Klamath Falls i Oregon og arbeidet ved sagbruket der før han dro videre nordover til trelastindustrien i Bend, Oregon.

Emil Nordeen ble et ikon i Bends langrennsmiljø. Han vant det 75 km lange skirenn mellom Forth Klamath og Crater Lake både i 1929 og 1931. Rennet ble holdt årlig, og fikk også hans navn.

Han giftet seg med Mildred Dorothy Miller, og døde under et opphold i Reno, Sierra Nevada, i 1986. Han ble gravlagt i Deschutes, Bend, Oregon.

Chris Kostol

Han var født *Kristian Severin Larsen Kostøl* i Tveit, Kristiansand i 1892. Han hadde fire søsken. To av disse emigrerte også.

Moren døde i 1897 bare 32 år gammel. Faren så seg ikke i stand til å forsørge barna, så de ble satt bort i privat pleie. Det var bestefar, sjømann og tømmermann Kristian Sørensen som betalte for dette.

Eldste bror **Lars** emigrerte til Oregon i 1909, og i 1913 fulgte Kristian etter. Hans søster Inger bodde også noen år i Bend sammen med mann og barn, men de dro tilbake til Norge.

Til å begynne med arbeidet han hos Montaville Lumber i Portland, Oregon. Men han dro raskt videre til Brooks-Scanlon Lumber i Bend. I 1917 arbeidet han som maskinist.

Han var aktiv i skimiljøet i Bend, og ble etter hvert en svært dyktig arrangør av større skirenn. Han døde i Bend i 1971.

Hans søster **Inger** giftet seg med snekker Wilhelm Aalefjær i 1912. De emigrerte til Bend i 1915, men dro senere tilbake til Vennesla, Norge. Av sine fem barn ble to født i Bend, Oregon. En av disse var *Sigurd Aalefjær* (1917- 1991). Han døde i Bærum i 1991.

Sigurd Aalefjær – Chris Kostols nevø

Han ble sivilingeniør ved NTH i 1941. I årene 1960-1986 ledet han vannkraftutbyggingen i Norge. I hans tid som toppleder ble det satt i drift 29 kraftstasjoner.

Undertegnede arbeidet som fersk sivilingeniør i Statskraftverkene fra 1973-1979, og kjenner Sigurd Aalefjær fra den tiden.

Nels Kjersaa

Han var født Nils Olsen Skjerså Hovdenakken, Bolsøy utenfor Molde i 1896. De var åtte søsken som vokste opp. Faren var snekker og arbeidet på en stol-fabrikk. Moren døde allerede i 1914 etter at yngste datter ble født.

Nils emigrerte i 1914, reisen gikk fra Bergen med Bergensfjord til New York og Ellis Island, og derfra til Bend. I 1917 arbeidet han på det nye sagbruket til Schevelin-Hixon i Bend.

Ei søster og en bror fulgte etter til Bend, Oregon i 1919. I 1925 fulgte også faren sammen med fire barn etter. De dro fra Bergen med Stavangerfjord til Halifax i Canada. De ble registrert som immigranter til USA i St Alban,

Vermont. Faren arbeidet som snekker i Bend. Det var bare Ingeborg f 1907 som ikke emigrerte i denne familien.

Nils var en av de fire musketeer og aktivt med i skimiljøet i Bend. Han deltok både i

hopp og langrenn, men det ble bare langrenn etter hvert. I 1929 ble han nr 2 i langløpet mellom Fort Klamath og Crater Lake, etter Emil Nordeen.

Nils ble gift med Edna Ogle. Han døde i Deschutes, Bend i 1977.

Olaf i svevet

Broren **Olaf** var 16 år yngre enn Nils. Han var nok den dyktigste på ski i familien og ble en stor hopper.

I 1958 etablerte han en sportsbutikk med hovedvekt på ski og skiutstyr. I dag er dette en stor sportsforretning i Bend.

En fortelling om hvordan en kan bli helt «hekta»

Av Erling Hesjadalen

NYSTIFTET VENNEFORENING

«Norsk Utvandrer-museums Venner» ble stiftet sist torsdag. Etableringsmøtet trakk omlag 30 personer som var interesserte i å være med på å ta hånd om museets utvikling. Svein O. Gundersen ble valgt til leder. Han takket for tilliten, og forsikret om at foreningen har nok å ta seg til de kommende årene, ikke minst med tanke på OL.

AV
JOAKIM LIE

Formålet med foreningen er å støtte Norsk Utvandrer-museum ved å ivareta og øke museets faglige, økonomiske og kulturelle stilling. Dessuten vil det bli arbeidet med å verve medlemmer og arrangere kulturelle og inntektsgivende aktiviteter.

Det er dessuten verdt å merke seg at foreningen har satt som et mål å utvikle kontakt med utvandrer miljøer i inn- og utland. Kanskje vil venneforeningen bidra til å bedre forholdet mellom ulike kulturer her i Hamar? Norges utvandring til Amerika intet utgangspunkt når vi tar for oss dagens innvandring hit til landet.

Svein O. Gundersen ble valgt til leder. Som tidligere lokomotivfører vet nok Gundersen hvor det bør bremes og hvor man bør få opp dampen, påpekte Reidar

Bakken.

Kåserte

Møtet ble innledet med et lysbildeforedrag av professor Odd S. Lovoll. Temaet for foredraget var: Hvordan en innvanderidentitet vokser fram — belest av livet til norske innvandrere i Chicago i 1920-årene.

Lovoll tok utgangspunkt i de generelle utviklingslinjene i 1920-års Amerika. Dette var en tid med store sosiale omveltninger. Som eksempler tok foredragsholderen for seg utviklingen i klesmoter, der korte skjorter var kommet for å bli, og dessuten hvordan bilen frigjorde livet, særlig for unge mennesker.

Samtidig var det en kraftig urbanisering, og i 20-åra bodde omlag halvparten av befolkningen i byer. Det var nå forbruker-samfunnet slo igjennom for fullt. Midt oppe i alt dette klarer

INNSATS: F.v. kasserer Reidar Bakken, formann i Norsk Utvandrer-museums Venner Svein O. Gundersen og professor og foredragsholder Odd S. Lovoll vil være med å ta i et tak for Utvandrer-museet. Spaden ble brukt av Kongen under nyåpningen av museet vil også de ta i bruk ved neste korsvei.

norskamerikanerne å holde sammen i sin norske koloni. Det nasjonale samholdet var viktig, og på denne tida bodde 63 prosent av de norske utvandrerne samlet i en bydel.

Det var også nå at det ble slutt på fri innvandring i Amerika. Med dette er en tidsalder omme, hevdet Lovoll. Ikke alle nasjonaliteter og raser var godtatt i like

stor grad. Ku Klux Klan drev organisert terror mot jøder, negre og katolikker.

I denne tidsånden fikk de norske utvandrerne et behov for å markere seg i likhet med andre grupper. De prøvde å ta vare på sitt norske, samtidig som de måtte integrere seg i det amerikanske samfunnet.

1991), og jeg ble heller med dem fra starten. Og her kom jeg inn i styret som redaksjonsmedarbeider i 1992. Trygve Lægreid var den gang leder, og jeg ble med for å hjelpe til med de månedlige utgivelsene av medlemsavisa noen år. Mens jeg holdt på med dette, ble jeg tipset om at daværende daglig leder av museet, Reidar Bakken, holdt på med å

Norsk Utvandrer-museums Venner hadde eksistert noen år før jeg kom inn i Venneforeningen. Jeg var ikke med på stiftelsesmøtet i Hedmarksmuseets aula den 25.januar 1990. Men jeg fikk nyheten servert i avisa mandagen etter.

Jeg ble med i NUMV først fem år senere, fra 1995, men interessen for den norske utvandringen til USA var vakt lenge før. Far hadde to onkler og to tanter som dro over og sendte brev hjem igjen. Han viste meg brevene og snakket mye om dette. Jeg skrev noe ned i forbindelse med dette og annen slektsgransking jeg holdt på med i fritiden.

Til tross for at jeg regner meg selv som en skribent, har jeg ikke skrevet noen memoarer om meg selv ennå. Bare vært opphengt i historieskriving om mine forfedres liv og levnet. Men så ble jeg oppfordret til å skrive ned noen ord i forbindelse med at jeg ble tildelt æresmedlemskap i NUMV. Så da får vi lage et unntak fra regelen.

Omtrent samtidig med venneforeningen startet også Sons of Norway Hamar lodge opp (i

skrive en bok om brevene som ble sendt hjem fra emigranter. Han trengte hjelp. Det var snakk om å transkribere den delen av den totale brevsamlinga til museet som ble nevnt som den såkalte «Valdres-samlinga», på til sammen 1311 brev.

Ikke helt tilfeldig at jeg ble tipset om dette. Jeg holdt meg i live med å gjøre om håndskrevne bokmanus til datafiler, og sendte dette til boktrykkerier. Dette var en nisje jeg opererte i en to tre år før moderne skannerprogrammer tok over. Jeg ble mer og mer arbeidsledig, og spurte Sandberg på Statsarkivet om det var noe håndskrevne saker å transkribere der. Det var det ikke, men han anbefalte meg å ta kontakt med Reidar Bakken på museet. Dermed ble jeg sysselsatt noen år igjen. Og det var slik jeg ble hekta på emigranthistorier. Det å få sitte og fordype meg i alle disse håndskrevne, autentiske historiene var som å gå tilbake i tid, som en reise i en tidsmaskin.

Resultatet av dette ble en bokutgivelse. Boka kom ut i 1995. «Lad ingen sladrelystne læse mine brever...» med undertekst: *Nordmenn*

blir amerikanarar. Kanskje på grunn av denne innsatsen ble jeg hodejaktet inn i venneforeninga. Jeg ble forespurt om jeg kunne tenke meg å bli den nye styrelederen? Jeg svarte umiddelbart at jeg ikke var medlem i venneforeninga, men det var ikke noe problem. Det ble jeg i løpet av den samtalen. Og på årsmøtet i 1995 ble jeg den nye lederen. I årene videre framover hadde jeg et godt samarbeid med Djupedal, og som leder i NUMV deltok jeg på alle møtene i Stiftelsen.

Høsten 1998 deltok jeg også på stiftelsesmøtet for FNM, Foreningen Norske Museumsvenner på Norsk Folkemuseum. Etter dette fikk jeg overtalt styret til å melde NUMV på som en av medlemsforeningene, og vi har vært medlem siden da. Det har vært svært interessant å få være med på mange av årsmøtene til FNM. I 2016 fikk NUMV anledning til å arrangere et slikt årsmøte, sammen med Domkirkeodden og Norsk Jernbanemuseum.

I jubileumsskrivet i forbindelse med 25-årsfeiringa, står det at jeg var styreleder fram til årsmøtet i 2001. Det var kanskje på tide. For det første trengte foreningen en mer motivert ny leder, for jeg hadde vel blitt litt lei av bilkjøring til og fra Åkershagan. For det andre var det vel bra at de fikk en ny leder. De trengte noen som kunne øke aktiviteten. «Nye koster feier best», er det noe som heter.

Jeg flyttet fra Hamar i 1994, først til Gjøvik, deretter til Moelv, og deretter til Gjøvik igjen til ny kjæreste. Reiseavstanden var grei da. Men så giftet vi oss i 1997 og flyttet permanent til hennes hjemkommune på Hadeland. Da ble det lengre å kjøre. Hyppigheten på styremøtene avtok drastisk.

I løpet av de neste årene var jeg styremedlem, men deltok bare sporadisk på styremøtene. Jeg fungerte vel mer som en vararepresentant. I *Brev hjemmefra* står det at jeg gikk ut av styret ved årsmøtet i 2007. Etter dette var jeg bare nevnt som redaktør for avisa vår.

Redaktørjobben hadde jeg fra jeg begynte som styreleder i 1995. Noen år senere startet jeg også egen hjemmeside for venneforeninga (www.numv.org), og var dobbel redaktør fram til 2019, da den nye lederen Ola Aas tok over ansvaret for bladutgivelsene og opprettet også en ny fin hjemmeside. Det ble bare en kort affære. Ola døde brått, og jeg ble spurt om å komme tilbake. Selvfølgelig var svaret ja. Men da som redaksjonsmedarbeider. Hjemmesiden som Ola Aas opprettet, prøvde jeg en tid å holde oppdatert uten særlig hell. Nå er jeg kjempeglad for at museet har tatt på seg dette ansvaret.

Ja, det ble litt om hva jeg har holdt på med i venneforeningens tjeneste. Jeg er glad og takknemlig for å bli utnevnt til æresmedlem. Det synes jeg er en fin anerkjennelse for det jeg har bidratt med - i det vi kan kalle det store dugnadsarbeidet som mange av våre venner i foreningen også har stått for. Takk til alle dere andre som har bidratt med dugnader for museet. I løpet av disse 34 årene NUMV har eksistert, har det blitt en formidabel samlet innsats. Det er fint å ha vært vitne til alt som museet har utviklet seg til.

Til slutt, på oppfordring, et smukt bilde jeg fant på Facebook. Det ble ett som også min bedre halvdel Kari er med på. Ja, hun er faktisk

blitt en del av meg, og dermed også en del av dugnadsarbeidet. Hun har støttet meg 100% når det gjelder denne hobbyen jeg til tider har vært helt hekta på.

Mvh Erling

Siste sia - Venneforeningen og Museet

Aktiviteter 2024

Slektsverksted på Statsarkivet i Hamar

Tirsdager kl. 11-17 den 9. april, 16. april, 23. april og 30. april.

Venneforeningens Slektsforskerkvelder på museet

Utvalgte onsdager i hver måned (ikke sommerperioden) på Museet, kl. 18-20

Første møte etter påske: 10. april. Alle er velkommen - Det er minst én hjelper til stede fra venneforeningen.

Slektsforskning – plan 2024

10. april IJ	2. oktober BK
24. april BK	16. oktober RL
15. mai RL	30. oktober IJ
21. august BK	13. november BK
4. september RL	27. november RL
18. september IJ	11. desember IJ

Neste styremøte: Tirsdag 18. april 2024, kl. 09:30 – 12:00

Program 2024:

8. mai	MuseumsNATT 2024, kl. 18-24
20. juni-11. august	Sommersesongen 2024 på Utvandrer-museet
20. juni	Kirsten Flagstad konsert i Utvandrerkirka
16. oktober	Temamøte: De Zee Ploeg

Program 2025:

Våren	Ingrid Semmingsen, samarbeid med Stange historielag. Temamøte og guidet tur til tre husmannsplasser i Stange
Høsten	Ingrid Semmingsen, samarbeid med Norsk Folkemuseum på Bygdøy
Juni	Den nye utstillingen – Ukjent landskap